

TI-LA 4.-8.3. TIS-LÖR

HELSINGIN 2025 URKUFESTIVAALI

Helsingfors orgelfestival • Helsinki Organ Festival

ORGANUM
-AURA

VÄLKOMMEN TILL HELSINGFORS ORGELFESTIVAL!

I år fördjupar sig Helsingfors orgelfestival särskilt i barockmusik och improvisation, som också har en nära koppling till varandra. Detta samband blev tydligt redan vid tisdagens öppningskonsert, när Sietze de Vries tog publiken med på en musikalisk tidsresa genom improvisation. På fredag fortsätter Olli Saari denna resa och kombinerar improvisation, verk av Dietrich Buxtehude och sina egna kompositioner till en intressant helhet. Kan man komponera barockmusik i vår tid?

Vid lördagens avslutningskonsert fokuserar vi på skriven musik när Bach Collegium Helsinki framför kantater och orgelverk av Johann Sebastian Bach. Ensemblen är ett utmärkt exempel på hur barockmusik, som ibland uppfattas som tung, kan framföras med seriositet men utan onödig stelhet. På torsdag kommer professor Timo Kiiskinen från Sibelius-Akademiens kyrkomusikavdelning att hålla en konsert där han berättar om ansökningsprocessen för tjänsten som Thomaskantor i Leipzig, där J. S. Bach och hans konkurrenter deltog.

Helsingfors orgelfestival är mer än bara en konsertserie. Som en del av festivalen har Sietze de Vries också hållit en mästartkurs i improvisation och liturgiskt spel. Organum-föreningens mål är att utveckla finsk orgelkonst så brett som möjligt inom sina resurser. Under festivalen anordnas också ett medlemsmöte och årsmöte. Hela orgelfestivalen har ju sitt ursprung i konserter som växte fram ur föreningens årsmöten. Genom att bli medlem i Organum-föreningen kan du också träffa andra organister—både amatörer och yrkesmusiker.

Ett varmt tack till alla våra samarbetspartners, särskilt Helsingfors barockorkester, med vilken vi arrangerade Sietze de Vries konsert i Musikhuset, samt Helsingfors domkyrkoförsamling och Kallion seurakunta, som möjliggjorde våra konserter i sina fantastiska lokaler.

Låt oss tillsammans njuta av orgelkonsten vid Helsingfors orgelfestival – Välkommen!

Arttu Selonen

Ordförande för Organum-föreningen, konstnärlig ledare för festivalen

Festivals arbetsgrupp:

Arttu Selonen, Lasse Mäki, Kristian Saarinen,
Marianne Gustafsson Burgmann, Ismo Hintsala,
Jaakko Tyni och Timo Tuuliniemi

Helsinki
Helsingfors

Helsingfors orgelfestival arrangeras i sin nuvarande form för fjärde gången, men den har en tradition som sträcker sig över flera decennier. Organum-sällskapet, som arrangerar Helsingfors orgelfestival, anordnade orgelveckor redan på 1980-talet, och serien med regelbundna Helsingfors orgeldagar i mars startade 1996. Redan tidigare hade konserter hållits vid samma tidpunkt i samband med föreningens årsmöten.

Organum-sällskapet rf, som grundades 1964, är en rikstäckande förening som främjar och utvecklar orgelkonsten. Vi arrangerar konserter, utbildningar och seminarier, publicerar litteratur om orgelrelaterade ämnen och samlar alla som är intresserade av orgelmusik.

Med nästan 60 års historia har Organum-sällskapet spelat en viktig roll som diskussionsforum och kulturell påverkare i utvecklingen av den finska orgelkonsten. Bland våra medlemmar finns både professionella organister, orgelstudenter, orgelkompositörer, orgelbyggare samt forskare och orgelentusiaster.

Organum-sällskapet är öppet för alla som är intresserade av orgelkonst och är enligt sina stadgar oberoende av exempelvis samfund och musikutbildningsinstitutioner. Vi arbetar för bevarandet av historiskt värdefulla orglar och erbjuder vår expertis i olika projekt relaterade till orglar.

Som medlem i Organum-sällskapet får du tidskriften *Organum* tre till fyra gånger per år, med artiklar som behandlar aktuella fenomen inom orgelmusik, orgelbygge och orgelspel. Föreningen säljer också publikationer och inspelningar som du kan bekanta dig med mer detaljerat på sidan Publikationer.

Det är enkelt att bli medlem i föreningen: fyll i anmälningsformuläret på www.organum.fi/jaseneksi och betala medlemsavgiften för innevarande år till föreningens konto.

Medlemsavgiften för 2025 är 45 €. Studenter, pensionärer och familjemedlemmar till nuvarande medlemmar kan betala en reducerad medlemsavgift på 25 €. Ett livstidsmedlemskap kan erhållas genom att betala tio gånger den aktuella medlemsavgiften (450 €). Betalningsinstruktioner finns i anslutning till anmälningsformuläret.

ORGANUM.FI

Provspelningen i Leipzig 1722–1723

– Kompositioner och arrangemang för orgel av kandidaterna till kantorstjänsten

Den femte juli 1722 nåddes Leipzigs församling av ett sorgebud: Johann Kuhnau, som troget hade tjänat som kantor i över 20 år, bytte plötsligt ut sin jordiska orgel mot en himmelsk harpa. Thomaskyrkan och Thomasskolan var tvungna att söka en ny kantor.

Den här gången var det ingen brist på sökande. Ingen mindre än Georg Philipp Telemann från Hamburg hade redan provspelat i augusti 1722. Andra sökande till tjänsten var bland annat Christoph Graupner från Darmstadt, Johann Friedrich Fasch från Zerbst och Johann Sebastian Bach från Köthen. Urvalsprocessen tog oväntade vändningar – vad hände?

Leipzigs konsistorium har beslutat att, som en del av urvalsprocessen, anordna ett tillfälle i kryptan i Helsingfors domkyrka där Timo Kiiskinen, professor vid Sibelius-Akademins kyrkomusikavdelning, kommer att hålla en presentation och en genomgång av händelserna för den närvarande församlingen.

1. Första kandidaten:

G.Ph. Telemann,

f. 1681 i Magdeburg.

Musikdirektör från Hamburg, tidigare anställd i Frankfurt. Studerat juridik i Leipzig 1701–1703, varefter han verkat som heltidsmusiker. Grundat Collegium Musicum under sin studietid i Leipzig, där bland andra Ch. Graupner och J.D. Heinichen verkat som musiker.

2. Andra kandidaten:

Ch. Graupner,

f. 1683 i Hartmannsdorf.

Kapellmästare från Darmstadt. Studerat juridik och musik i Leipzig 1702-1705 under J. Kuhnau's ledning, varefter han flyttat till Hamburg för att arbeta som musiker på grund av den osäkra världssituationen. Erhöll tjänst i Darmstadt 1712.

3. Tredje kandidaten:

J.S. Bach,

f. 1685 i Eisenach.

Kapellmästare i Köthen vid prins Leopolds hov. Tidigare tjänster som organist och konsertmästare i Arnstadt, Mühlhausen och Weimar. Känd som utmärkt organist och violinist.

4. Fjärde kandidaten:

J.Fr. Fasch,

f. 1688 i Buttelstedt.

Kapellmästare i Zerbst. Efter sina år som hörgosse studerat musik i Leipzig under J. Kuhnau. Grundat konkurrerande Collegium Musicum i Leipzig. Studerat även för Ch. Graupner i Darmstadt och verkat som violinist i olika delar av Tyskland innan han fick tjänst i Zerbst 1722.

Ytterligare kandidat och auditor: T.A. Kiiskinen,

f. 1960 (1690?) i Lahtis.

Professor i kyrkomusik i Helsingfors, tidigare kantor i Lahtis och Kotka. Grundat Collegium Musicum vid namn Galantina. På grund av försenad ansökan kunde han inte delta i den officiella urvalsprocessen, men med konsistoriets tillåtelse får han provspela och framföra sina kompositioner för jämförelse vid detta tillfälle.

FRE 7.3

Berghälls kyrka 19.30

KONSERT Olli Saari

Olli Saari (1990–):

Partita (2024–2025):

Koralmelodi

Cantus firmus in soprano

Cantus firmus in alto

Cantus firmus in soprano

Cantus firmus in alto

Cantus firmus in tenor

Dieterich Buxtehude (1637–1707):

Toccata in d, BuxWV 155

Olli Saari:

Orgelsonata:

I Energico

II Vivace

III Lento

IV Allegro Assai

Improvisation

I samarbete:

Partitan är en samling cantus firmus-koraler som jag har byggt upp kring ett eget tema (modal melodi). Styckena speglar mitt intresse för den nordtyska stilens teknik och är kanske mer vetenskap än konst. Jag tror dock att de har ett visst uppförandevärde och att de kan vara speciellt intressanta för sakkunniga.

Den nordtyska stilen – såsom vi uppfattar den idag, med kompositörer som Buxtehude, Reincken, Bruhns och Tunder – kombinerar modala strukturer med det system vi nu förstår som tonalitet. Jag har i dessa stycken försökt undersöka stilens gränser och kanske även tänjt på dem något, men ändå i huvudsak följt de stilistiska elementens logik. Dock har jag, så vitt jag vet, använt tekniker som inte finns i den samtida repertoaren. Till exempel har användningen av en ledton som en sorts final i en modal kadens undvikits, och av goda skäl, men jag valde ändå att experimentera med detta i en av de första koralens kadens. Detta fungerar genom en relativt komplex kedja av bedrägliga kadenser.

Överlag kännetecknas koralerna av riklig, till och med extrem kromatik, och varje stycke har sin egen självständiga idé. Trots deras kromatik är dessa stycken ändå fullt spelbara på orglar med medeltonstämning.

Den del av konserten som jag framför på kororgeln avslutas med kanske det mest populära och stilrena exemplet: Dieterich Buxtehudes *Toccata i d-moll*. Detta virtuosa stycke är en mycket lyckad kombination av *stilus fantasticus*-dramatik, smidig kontrapunkt och lekfull gestik och rytmik.

Jag komponerade orgelsonaten för min konsert vid Mänttä Musikfestival sommaren 2019. Verket kom till ganska snabbt eftersom jag utgick från material från en tidigare i Gamla kyrkan (Helsingfors) improviserad orgelsonat. Den fyrsatsiga sonaten präglas av en viss nyklassicism och varje sats har en mycket tydlig struktur: sonatform, scherzo med trio, en långsam sats i sonatform utan utvecklingsdel i mozartsk stil samt en rondofinal – alla lätta att känna igen för en van lyssnare. Samtidigt bjuder varje sats också på sina egna överraskningar.

Även om jag anser att musikens tekniska egenskaper i viss mening är sekundära, har jag valt att i dessa programkommentarer fokusera på dem och undvika att påverka lyssnarens upplevelser och intryck genom att förmedla mina egna känslor i ord. Jag låter hellre var och en skapa sina egna uppfattningar och lämnar denna sida orörd.

Trevlig konsert!

Olli Saari

OLLI SAARI

Olli Saari är en organist och kompositör med rötter i Karleby, som numera är verksam i Helsingfors. Han har studerat orgelspel under ledning av Ville Urponen inom kyrkomusikprogram-

met vid Konstuniversitetets Sibelius-Akademi, där han tog sin magisterexamen i musik våren 2018. Han har även studerat orgelimprovisation för Markus Malmgren.

Saari avlade sin A-examen i orgelspel våren 2021 med Peter Peitsalo som lärare, medan han studerade i Sibelius-Akademins utbildningsprogram för utövande konst. Han tog sin andra magisterexamen i musik i juni 2022. Hans studier har också omfattat omfattande kurser i musikteori och komposition vid Sibelius-Akademins institution för musikteori. Saari har vidareutbildat sig inom repertoarspel och improvisation genom mästarkurser i Finland och utomlands, med lärare såsom Matthias Hovinga, Erwin Wiersinga, Ludger Lohmann, Jeremy Joseph, James David Christie, Monica Melcova och Pieter van Dijk.

Som kompositör strävar Olli Saari efter att skapa musik som är tillgänglig för en bredare publik utan att kompromissa med höga konstnärliga ambitioner. Hans verk har framförts vid musikfestivaler och konserter i Finland, Japan, Tyskland, Sverige och Norge. Hans omfattande Requiem för blandad kör och orgel uruppfördes vid Helsingfors orgelfestival i mars 2023. Bland hans senaste uruppföranden kan nämnas Ozymandias, beställt av manskören Mieskuoro Euga, samt Sonat för violin och orgel, framförd av Irina Vavilova (orgel) och Matias Lahti (violin). Kommande uruppföranden inkluderar det krigstematisk mansköverket The Great War för Ylioppilaskunnan Laulajat i Kallio kyrka den 3 april, en serie med fyra serenader för Viipurin Lauluveikot i Serenadimestarit-konserten i maj, samt orgelverket Sammon taonta, komponerat för Aleksanteri Wallius, som uruppförs i Åbo domkyrka den 3 juni.

Utöver sin konsertverksamhet har Olli Saari samarbetat som organist med flera körer och ensembler i huvudstadsregionen, däribland pojkkören Cantores Minores, Somnium Ensemble, Tapiola Kören, Murtosointu och Muntra Musikanter. Bland hans senaste orkestersamarbeten finns orgelcontinuo i Johannespassionen tillsammans med FiBO-baroorkestern samt orgelpartiet i Interstellar med Vanda Underhållningsorkester. I juni 2023 deltog han som organist på Cantores Minores turné i Brittiska öarna, och i juni 2025 väntar en turné till Tyskland.

Kammarmusik är en viktig del av Saaris konstnärskap, och han är även känd som en skicklig improvisatör. Förutom sitt konstnärliga arbete undervisar han i orgelimprovisation vid Konstuniversitetets Sibelius-Akademi.

LÖR 8.3

Helsingfors domkyrka 19.30

KONSERT

Bach Collegium Helsinki

ESSI LIND-VALLINOJA, ALT
NIILO ERKKILÄ, TENOR
VEIKKO VALLINOJA, BAS
ESTER NURMINEN, CELLO
JOONAS MINKKINEN, ORGEL
ANNI NOUSIAINEN, ORGEL
HISKI WALLENIOUS, DIRIGENT

Johann Sebastian Bach (1685–1750):

Aus tiefer Not schrei ich zu dir, BWV 686

Anni Nousiainen, orgel

Aus der Tiefen, kantat BWV 131

1. Aus der Tiefen; Sinfonia & coro
2. So du willst, Herr/ Erbarm dich mein in solcher Last;
Arioso (B) & koral (S)
3. Ich harre des Herrn; Coro
4. Meine Seele wartet auf den Herrn /
Und weil ich denn in meinem Sinn; Aria (T) & koral (A)
5. Israel hoffe auf den Herrn; Coro

Fantasi och fuga i g-moll, BWV 542

Anni Nousiainen, orgel

Himmelskönig, sei willkommen, kantat BWV 182

1. Sonata
2. Himmelskönig, sei willkommen; Coro
3. Siehe, ich komme; resitativo (B)
4. Starkes Lieben; Aria (B)
5. Leget euch dem Heiland unter; Aria (A)
6. Jesu, lass durch Wohl und Weh; Aria (T)
7. Jesu, deine Passion; Koral
8. So lasset uns gehen in Salem der Freuden; Coro

SJUNGARE

Sopran

Anna Ginström
Viena Kangas
Noomi-Rebekka Määttä
Auli Särkiö-Pitkänen

Alt

Laura Ginström
Liisalotta Lepistö
Essi Lind-Vallinoja
Sofia Majanen
Anni Nousiainen

Tenor

Niilo Erkkilä
Jônatas Meireles
Joel Ward

Bas

Ossi Hiltunen
Justus Pitkänen
Veikko Vallinoja

I samarbete:

KIRKKO HELSINGISSÄ
TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA

BACH COLLEGIUM HELSINKI

Bach Collegium Helsinki grundades hösten 2023 för att utforska J.S. Bachs outtömliga skattkista av kantater och för blåsa nytt liv i den klassiska musikens konsertkultur. Kollektivet blev till genom att unga professionella musiker kom samman för att sjunga. Kvällssammankomsterna avslutades gång på gång med att sjunga Bach. I våra led finns sångare, barockinstrumentalister, kyrkomusiker och körledare, och vårt syfte är att föra Bach-kantaters tidlösa affekter in i det finska musiklivet med ett öppet och fördomsfritt förhållningssätt.

MUSIKERPRESENTATIONER

Kördirigent och kyrkomusiker **Hiski Wallenius** avlade sin magisterexamen vid Sibelius-Akademien år 2021 med A-examen i körledning. Han har fungerat som dirigent, organist och sångare i alla Bach Collegium Helsinkis produktioner. Wallenius är konstnärlig ledare för Akademiska manskören Psaldo och Graduale-kören, samt arbetar som A-kantor i Drumsö församling. Han var en av grundarna av Drumsö musikfestival och var gästdirigent för Helsingfors domkyrkas kammarensemble Viva Vox 2021–2022. Wallenius har även varit konstnärlig ledare för läkarkören Medicanto, vice dirigent och repetitör för Suomen Laulu samt mentor för gosskören Cantores Minores, där han själv sjöng som barn.

SPELARE

Anni Nousiainen är organist och kantor från Helsingfors. Hon fullföljde A-examen i orgelspel och avlade sin magisterexamen vid Sibelius-Akademien sommaren 2024. Hon har konserterat runtom i Finland både som solist och tillsammans med flera körer. I Bach Collegium Helsinki spelar Anni orgel och sjunger också altstämma i kören

Joonas Minkkinen är organist, cembalist och pianist baserad i Helsingfors. Han studerar kyrkomusik vid Sibelius-Akademien. Minkkinen har arbetat som repetitör och ackompanjatör för många körer samt för Philip Glass' opera Akhnaten, som producerades av Opera Box. Han är även biträdande dirigent för Suomen Laulu.

Cellisten **Ester Nurminen** började sina studier i tidig musik vid Sibelius-Akademien under ledning av Markku Luolajan-Mikkola hösten 2024. Hon blev intresserad av tidig musik som tonåring på en sommarkurs, där hon för första gången spelade Bachs cellosviter. Under kursen mötte hon Jukka Rautasalo, för vem hon fortfarande spelar. Särskilt uppskattar Ester att musicera tillsammans med andra. Bachs musik bjuder alltid på nya utmaningar och insikter, vilket gör musicerandet inspirerande.

SOPRANER

Sopranen **Anna Ginström** är en av grundarna av BCH, och hon kommer att avlägga sin magisterexamen i kyrkomusik vid Sibelius-Akademien samt sina studier i sångpedagog vid Metropolia yrkeshögskola våren 2025. Förutom kyrkomusik har Anna ett stort intresse för opera och lied, som hon fördjupar sig i tillsammans med pianisten Dávid Szilasi. Deras duo vann första pris vid Helsingfors Lied-tävling hösten 2024. Anna fascineras särskilt av barockmusikens kammarmusikaliska karaktär och affektfulla uttryck.

Viena Kangas är en kreativ allkonstnär baserad i Helsingfors som redan som barn förälskade sig i Bachs kantater, tack vare sin kantorsfar. Viena har specialiserat sig på att grunda nya ensembler och hon är dirigent för både Vino Ensemble och damkören Kupliva sedan deras grundande. Som sångare njuter hon av både barockmusikens och samtidsmusikens utmaningar, vilket hon ofta får uppleva som medlem i Helsingfors kammarkör. Viena är utexaminerad musikpedagog från Metropolia yrkeshögskola, och hon har kompletterat sina studier vid Sibelius-Akademien och Tammerfors yrkeshögskola.

Noomi-Rebekka Määttä är en musiker som tog examen från Helsingfors konservatorium våren 2024. Hon studerar fiolpedagogik vid Yrkeshögskolan Metropolia och klassisk sång vid Västra Helsingfors musikinstitut. Noomi är en erfaren körsångare och sjunger i diskantkören i Vino Ensemblen och Lau-luyhtye Virta. Han är särskilt intresserad av att arbeta båda tidig och modern musik.

Auli Särkiö-Pitkänen är en av grundarna av BCH, en frilansande musikkribent och poet, som har ägnat sig åt tidig musik hela sitt liv. Hon har spelat viola da gamba och framträtt som sångsolist i ensembler såsom Sonus Borealis (Imatra), Cappella Tibia (Helsingfors) och Donum Dei (Valkeakoski), som är specialiserade på renässans- och tidig barockmusik. I BCH alternerar hon mellan sopran- och altstämman vid behov.

ALTAR

Laura Ginström är sångare och psykolog från Helsingfors, med passion för körmusik och för sångens hälsofrämjande effekter. Hon har avlagt en examen i sångpedagogik vid Metropolia yrkeshögskola och en magisterexamen i ensemble-sång vid Kungliga konservatoriet i Haag. Laura är en av grundarna av BCH och hon sjunger även i Somnium Ensemble.

Liisalotta Lepistö har avlagt en magisterexamen vid Sibelius-Akademien med inriktning på kyrkomusik och orgel. Hon arbetar som kantor i Malms församling, leder CaMinus barnkör inom Candomino-körfamiljen och är konstnärlig ledare för kammarkören Dimus. Hon har sjungit i BCH sedan dess grundande.

Essi Lind-Vallinoja är en mezzosopran från Rovaniemi som älskar att sjunga barockmusik och musicera tillsammans med andra. Hon framträder både som altsolist i oratorier, på operascener och som ensemblesångare. Lind-Vallinoja studerar sång vid Sibelius-Akademien och håller på att avsluta sina studier i sångpedagogik vid Metropolia yrkeshögskola. Hon har även en magisterexamen i kyrkomusik från Sibelius-Akademien. Essi är en av BCH:s grundare.

Mezzosopranen **Sofia Majanen** har nyligen avlagt en masterexamen i kyrkomusik samt fullföljt en A-examen i sång. Hon trivs både som solist och i ensembleframträdanden. Förutom BCH sjunger hon i flera ensembler, såsom Helsingfors kammarkör. Vid sidan av sin frilanskarriär arbetar Sofia som sångpedagog och producent, och hon undervisar även gregoriansk sång vid Sibelius-Akademien.

TENORER

Tenoren **Niilo Erkkilä** håller på att avsluta sina magisterstudier vid Sibelius-Akademien under ledning av Rabbe Österholm. Han uppträder ofta som evangelist i Bachs kyrkomusikverk. Bach blev bekant för Erkkilä redan under hans tid i gosskören Cantores Minores. Han är en erfaren ensemblesångare och har belönats för sina prestationer, bland annat med en internationell Grammy och en finsk Emma-utmärkelse. På fritiden tycker han om att vistas utomhus och titta på NHL-sammandrag med sitt morgonkaffe.

Jônatas Meireles är en brasiliansk utbytesstudent vid Sibelius-Akademins vokalmusikavdelning. Han har uppträtt som solist i operor, konserter och många kammarmusikrecitaler tillsammans med pianisten Durval Cesetti. Jônatas har även omfattande erfarenhet som körsångare, och han har sjungit i flera professionella körer, inklusive São Paulos symfoniorkesters kör.

Joel Ward är en finsk-engelsk musiker. Som sångare uppträder han regelbundet med Bach Collegium Helsinki, Helsingfors kammarkör, Munx Gregoriana och Sibelius-Akademins vokalsemble. Han arbetar också som frilansmusiker i olika vokalsembler och körer såväl i Finland som utomlands, bland annat med Vokal Nord-kören i Tromsø. Utöver sången är Joel verksam inom ljudteknik som mastering- och inspelningstekniker samt producent.

BASAR

Ossi Hiltunen är en finsk tonsättare, kördirigent och körsångare. För närvarande arbetar han som konstnärlig ledare för Kullervo-kören och sjunger i Sibelius-Akademins vokalsemble samt i EMO Ensemble. Hiltunen har varit en del av BCH både som sångare och dirigent sedan dess grundande.

Justus Pitkänen sjunger bas i några av Finlands främsta körer, såsom Helsingfors kammarkör, Somnium Ensemble och Key Ensemble. Han skriver också musik och har producerat texter för bland annat Finska Barockorkestern (FiBO) och Helsingfors Barockorkester (HEBO). Justus fick sin grundutbildning i Bachs musik då han var medlem i Cantores Minores från 9-åring ända upp 23 års ålder. I Helsingfors gamla kyrka arbetar han dessutom som kyrkovaktmästare.

Barytonen **Veikko Vallinoja** har framträtt som oratoriesolist med flera framstående finska orkestrar och körer, bland annat Helsingfors stadsorkester och Finska Barockorkestern. År 2023 fick han andra pris vid den nationella sångtävlingen i Villmanstrand och vann herrklassen. Han har även framgångsrikt deltagit i flera liedtävlingar tillsammans med pianisten Jussi Littunen. För närvarande är Veikko på slutrakan av sina studier i vokalkonst vid Sibelius-Akademien. Han är en av grundarna av BCH.

VERKPRESENTATIONER

Bach Collegium Helsingfors strävar efter att framföra J.S. Bachs kantater och andra av hans verk som mer sällan hörs i Finland. Vår förebild är barockens pragmatiska praxis: framförandena formas av de ensembler och instrument, som för tillfället finns tillgängliga. I denna konsert spelas kantaternas instrumentaltämmor på orgel, vilket också passar orgelfestivalens karaktär: fokuset ligger på organistens förmåga att tolka orkestrens klangfärger på sitt eget instrument.

På sin tid var Sebastian Bach främst känd som en organistvirtuos, en fängslande teknisk mästare och improvisatör. Han var stolt över sina färdigheter och medveten om dem, men själv ville han helst bli sedd som tonsättare. Hans verk väckte dock många reaktioner bland hans samtida: den envisa saxaren ansågs plåga musiker och åhörare med sina verk, som å ena sidan inspirerats av föråldrade kompositionstekniker och å andra sidan var alltför invecklade och excentriska.

På höjden av sin karriär som Thomaskantor i Leipzig (1723–50) var Bachs uppgifter att organisera, komponera och undervisa i kyrkomusik – inte att spela orgel. Vid denna tid fanns det sex kyrkor i Leipzig med flera organister i aktiv tjänst. Eftersom Bach hade ett rykte av att vara en skicklig organist är det nog sannolikt att han ledde kantatframföranden vid sin orgel på Thomaskyrkans läktare. Enligt samtida vittnesmål dirigerade Bach musiken med hela sin kropp, och satte sig emellanåt vid orgeln för att komplettera musiken där det behövdes. Det är också troligt att han vid sin närvaro i kyrkan spelade soloverk på orgel som en del av gudstjänsten. Många av Bachs orgelverk uppstod bevisligen i praktiska situationer, som improviserade preludier till psalmer.

Musiken vid gudstjänsterna varierade i omfattning – under fastan och adventstiden framfördes inga kantater i Leipzigs kyrkor – men den var alltid en viktig del av ceremonin och gudstjänsterna varade minst tre timmar. I enlighet med den lutherska traditionen sjöngs det många psalmer, alltid inledda med ett orgelpreludium. Ett orgelpreludium föregick också kantaten, medan musikerna stämde sina instrument. Faktum är att tidiga klaverstilar som toccata, ricercare och fantasi uppstod under renässansen ur just dessa situationer – en sorts förberedelse, prövande och sökande efter kontakt med instrumentet.

***

I Leipzigs gudstjänster spelades kantaten i två delar: före trosbekännelsen och under nattvarden. Ibland uppfördes två kantater eller en kantat tillsammans med annan musik. Under nattvarden fanns behov av ytterligare musik, vilket gav Bach ett utmärkt tillfälle att själv spela orgel. Nattvardsutdelningen tog lång tid, eftersom församlingen i Thomaskyrkan kunde uppgå till över 3000 personer.

Gudstjänsten var vid denna tid inte så mycket en from plikt som ett socialt privilegium. Särskilt högmässan – som hölls växelvis i Thomaskyrkan och Nikolaikyrkan – var en stor social händelse, veckans bästa tillfälle att visa upp sig. Tjänstefolket fick högst en ståplats. Kyrkans sittplatser fördelades enligt social hierarki: vissa högt uppsatta personer bokade långtidsplatser på västra läktaren för att se musikerna bättre. De mest förmögna hade sina egna kapell i kyrkan och kunde fira mässan som de själva ville. Atmosfären var långt ifrån högtidlig: folk kom och gick, konverserade, läste tidningar och flirtade. Bach, som såg det som sin mission att förnya kyrkomusiken, försökte högljutt göra sin musik hörbar över oväsendet. Detta kan delvis förklara hans chockerande inledningar, kraftfulla gester och starka modulationer.

***

Bach utvidgade orgelmusikens roll och vikt med att utveckla koralfantasier och preludier till självständiga musikstycken med stora strukturer och tekniska finesser.

År 1717, strax före Bachs ankomst till Leipzig, hade den magnifika nya orgeln i Paulinerkirche, universitetets kyrka, färdigställt. Som en berömd organist kallades Bach in för att testa instrumentet, och den annars mycket kritiske Bach blev hänförd. Även om Paulinerkirche hade en egen musikdirektör och formellt sett inte tillhörde Thomaskantorns ansvarsområde, är det säkert att Bach utnyttjade detta exceptionella instrument så mycket han kunde: orgeln hade 53 stämmor och tre manualer och den var en av de största i dåtida Tyskland. Bach höll med säkerhet konserter på denna orgel – under 1600-talet hade en tradition av offentliga konserter börjat utvecklas i kyrkorna. De berömda recitalerna där Bach briljerade på Paulinerkirches stora orgel måste ha varit en attraktion under de stora marknaderna som hölls tre gånger om året i Leipzig, då staden fylldes med internationella besökare, liv och underhållning. Leipzig hade också många ceremoniella tillfällen, arrangerade av staden, universitetet och det lokala hovet, där Bach kunde framföra virtuos orgelmusik.

Mellan åren 1731 och 1741 publicerade Bach fyra verk under titeln Clavier-Übung, det vill säga övningar för klaverinstrument. Dessa var dock inte pedagogiskt material (såsom exempelvis inventionerna), utan en samling

verkliga konstverk för orgel och cembalo. Clavier-Übung III från 1739 är tillägnad orgeln och den innehåller koralvariationer och koralförspel. Ur denna samling hör vi nu Aus tiefer Not schrei ich zu dir BWV 686, som bygger på en botpsalm inspirerad av Psalm 130 (Ur djupen ropar jag till dig, Herre). I detta majestätiskt praktfulla verk använder Bach renässansens gamla stildrag och sammanfogar dem till en sträng och mäktig väv. Koralsens sexstämmiga textur innebär att även båda fötterna spelar varsin stämma.

Den tidiga kantaten Aus der Tiefe BWV 131 från omkring 1707 är knuten till samma gripande psalm, vars text kompletteras med koralverser i arior-nas bakgrundskörer. Vid denna tid arbetade Bach som organist i den lilla staden Mühlhausen. Det är möjligt att kantaten skrevs till en minnesgudstjänst efter en stadsbrand. Det plågsamma, botgörande verket var alltså troligen en del av en kollektiv sorg. Liksom många av Bachs tidiga kantater återspeglar det starkt 1600-talets genomkomponerade, fantasirika kantats-till, där musiken flyter obehindrat från sats till sats.

***

Bachs orgelspel i Leipzig är mycket sparsamt dokumenterat, trots att han säkerligen uppträdde regelbundet som organist i olika sammanhang. Därremot finns det gott om uppgifter om hans många orgelframträdanden på andra orter. Ibland rörde det sig om konserter, ibland om arbetsprov eller speciella besök, som 1747 när den åldrande tonsättaren besökte sin son Carl Philipp Emanuel vid den preussiske kungen Fredrik den Stores hov i Potsdam och demonstrerade sin improvisationskonst – vilket till slut resulterade i Das Musikalische Opfer, den gåtfulla samlingen av fugor och kanon.

År 1720 siktade Bach på en organisttjänst i Hamburg och höll där en över två timmar lång, häpnadsväckande orgelrecital, där bland annat Fantasi och fuga i g-moll BWV 542 framfördes. Åhörarna förundrades över fantasins storskalighet och arkitektonik, där improvisatoriska och precisa element växlade. Den virtuosa fugans tema är hämtad från en nederländsk folkvisa, och enligt berättelsen improviserade Bach den på plats. Eftersom Bachs orgelkompositioner var så nära anknutna till hans konsertsammanhang, föddes många av de preludium/toccata/fantasi och fuga-par vi känner idag inte ursprungligen som en enhet, utan formades till sådana exempelvis i samband med publicering.

Den andra kantaten i konserten, Himmelskönig, sei willkommen BWV 182, härstammar också från tiden före Bachs intensiva kantatarbete i Leipzig, då han var verksam vid hovet i Weimar. Denna fastetidskantat, som förebådar påskan, skrevs för palmsöndagens gudstjänst år 1714. I Leipzig framförde Bach verket på Marie bebådelsedag, där det också passade väl in, då temat handlar om Messiaslängtan och väntan.

Text: Auli Särkiö-Pitkänen; Översättning granskad av Ingrid Burgmann

SÅNGTEXTER OCH ÖVERSÄTTNINGAR

(Översättning Ingrid Burgmann & Bibel)

Aus der Tiefe rufe ich, Herr, zu dir (BWV 131)

Text: Psalm 130, Bartholomäus Ringwaldt

Sinfonia & Coro

Aus der Tiefe rufe ich, Herr, zu dir.

Herr, höre meine Stimme, lass deine Ohren merken auf die Stimme meines Flehens!

Ur djupen ropar jag till dig, Herre.

Herre, hör min röst, låt dina öron lyssna till min bön!

Arioso (bas) & koral

So du willst, Herr, Sünde zurechnen, Herr, wer wird bestehen?

Om du, Herre, håller synderna i åtanke, Herre, vem kan då bestå?

Erbarm dich mein in solcher Last,

Nimm sie aus meinem Herzen,

Dieweil du sie gebüsst hast

Am Holz mit Todesschmerzen,

Förbarma dig över mig i denna börda,

Tag den från mitt hjärta,

eftersom du har sonat den

på träet med dödens smärtor,

Denn bei dir is die Vergebung, dass man dich fürchte.

För hos dig finns förlåtelsen, så att man må frukta dig.

Auf dass ich nicht mit grossem Weh

In meinen Sünden untergeh,

Noch ewiglich verzage.

Så att jag inte med stor sorg

går under i mina synder

eller evigt förtvivlar.

Coro

Ich harre des Herrn, meine Seele harret, und ich hoffe auf sein Wort.

Jag väntar på Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord.

Aria (tenor) & koral

Meine Seele wartet auf den Herrn von einer Morgenwache bis zu der andern.

Min själ väntar på Herren mer än väktare väntar på morgonen.

Und weil ich denn in meinem Sinn,
Wie ich zuvor geklaget,
Auch ein betrübter Sünder bin,
Den sein Gewissen naget,
Und wollte gern im Blute dein
Von Sünden abgewaschen sein
Wie David und Manasse.

*Och eftersom jag i mitt sinne,
som jag tidigare har klagat,
också är en bedrövad syndare,
som hans samvete plågar,
så skulle jag gärna bli tvättad
från mina synder i ditt blod,
som David och Manasse.*

Coro

Israel, hoffe auf den Herrn; denn bei dem Herrn ist die Gnade und viel Erlösung bei ihm.

Und er wird Israel erlösen aus allen seinen Sünden.

*Israel, sätt ditt hopp till Herren, ty hos Herren finns nåd och riklig
förlösning. Han skall frälsa Israel från alla dess synder.*

Himmelskönig, sei willkommen, BWV 182

Text Salomo Franck (?), Psalm 40 Paul Stockmann

Coro

Himmelskönig, sei willkommen,

Laß auch uns dein Zion sein!

Komm herein,

Du hast uns das Herz genommen.

Himmelskonung, var välkommen,

låt även oss vara ditt Sion!

Kom hit in,

du har tagit våra hjärtan.

Resitativo (bas)

Siehe, ich komme,
im Buch ist von mir geschrieben;
deinen Willen, mein Gott, tu ich gerne.

*Se, jag kommer,
som det står skrivet om mig i boken;
din vilja, min Gud, uppfyller jag gärna.*

Aria (bas)

Starkes Lieben,
Das dich, großer Gottessohn,
Von dem Thron
Deiner Herrlichkeit getrieben,
Daß du dich zum Heil der Welt
Als ein Opfer vorgestellt,
Daß du dich mit Blut verschrieben.

*Vilken stark kärlek
som drev dig, Guds store son,
från din tron
i härlighetens höjd
till att frälsa världen
som ett offer
beseglat med ditt blod.*

Aria (alt)

Leget euch dem Heiland unter,
Herzen, die ihr christlich seid!
Tragt ein unbeflecktes Kleid
Eures Glaubens ihm entgegen,
Leib und Leben und Vermögen
Sei dem König itzt geweiht.

*Böj er inför Frälsaren,
ni hjärtan som är kristna!
Bär en fläckfri dräkt
av er tro inför honom,
kropp och liv och alla era ägodelar
må nu vikas åt Konungen.*

Aria (tenor)

Jesu, laß durch Wohl und Weh
Mich auch mit dir ziehen!
Schreit die Welt nur "Kreuzige!"
So laß mich nicht fliehen, Herr,
von deinem Kreuzpanier;
Kron und Palmen find ich hier.

*Jesus, låt mig följa dig
genom både glädje och sorg!
Ropar världen "Korsfäst honom!"
låt mig då inte fly, Herre,
från ditt kors banér;
här finner jag krona och palmer.*

Koral

Jesu, deine Passion
Ist mir lauter Freude,
Deine Wunden, Kron und Hohn
Meines Herzens Weide;
Meine Seel auf Rosen geht,
Wenn ich dran gedenke,
In dem Himmel eine Stätt
Mir deswegen schenke.

*Jesus, ditt lidande
är för mig ren glädje,
dina sår, krona och hån
är min hjärtas betesmark;
min själ går på rosor
när jag tänker på det,
ty i himlen har du berett
en plats åt mig.*

Coro

So lasset uns gehen in Salem der Freuden,
Begleitet den König in Lieben und Leiden.
Er gehet voran
Und öffnet die Bahn.

*Så låt oss gå till Salems stad av glädje,
följ Konungen genom kärlek och lidande.
Han går framför oss
och öppnar vägen.*

HELSINGIN 2026 URKUFESTIVAALI

Helsingfors orgelfestival • Helsinki Organ Festival

Orgelkonst i huvudstaden på vecka 10

helsingforsorgelfestival.fi

Alkuperäinen valokuva: Mannberg, Mikko, 2021, Museovirasto

HYVINKÄÄN KIRKON UUDET URUT

Urkujen juuret ovat J.A. Zachariassenin urkujenrakennusperinteessä.
Urut valmistuvat vuonna 2025. Kaksi sormiota. 27 äänikertaa.

Urkurakentamo Veikko Virtanen Oy
KYLÄNPORTTI 4 02940 ESPOO

TIS 4.3 19.00–21.15

Musikhuset

Konsert

Sietze de Vries, orgel

I samarbete med Helsingfors Barockorkester

TOR 6.3 19.00–20.15

Helsingfors domkyrkas krypta

Konsert

Leipzigin pruuvi 1722–1723

Timo Kiiskinen, orgel

I samarbete med Helsingfors
domkyrkoförsamling

FRE 7.3 19.30–20.45

Berghälls kyrka

Konsert

Olli Saari, orgel

I samarbete med Berghälls församling

LÖR 8.3 19.30–20.45

Helsingfors domkyrka

Konsert

Bach Collegium Helsinki

I samarbete med Helsingfors
domkyrkoförsamling

helsingforsorgelfestival.fi

**HELSINGIN
BAROKKIORKESTERI**

**KIRKKO HELSINGISSÄ
TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA**

**KIRKKO HELSINGISSÄ
KALLION SEURAKUNTA**

MUSIIKKITALO

Biljetter:
4.3 *musiikkitalo.fi*
andra *ticketmaster.fi*

ticketmaster®